

POUČENÍ

DÁRCE

KRVE

I. OHROŽENÍ PŘÍJEMCE KREVŇÍ TRANSFUZE

Léčba krví a krevními složkami přináší příjemci transfuze riziko přenosu infekční choroby od dárce krve. Krví přenosných infekcí je celá řada, z praktického hlediska jsou však nejvýznamnější **infekční žloutenka typu B, infekční žloutenka typu C a AIDS.**

Riziko přenosu infekce se snažíme snížit: **a) výběrem dárce**
b) vyšetřením odebrané krve

Výběr dárce krve

Riziko výskytu nemoci přenosné krví zvyšuje:

- * úzký kontakt s nemocným s infekční žloutenkou (rodina, zaměstnání, sexuální partner) v posledním roce
- * úzký kontakt s osobou infikovanou HIV nebo s nemocným s AIDS (rodina, sex. partner)
- * úzký kontakt s nemocným s krvácivou chorobou (rodina, sex. partner)
- * výskyt Creutzfeldt-Jacobovy nemoci a jejích variant (vCJD = BSE, TSE) v pokrevním příbuzenstvu či rodině
- * tetování, propíchování uší, body piercing, akupunktura ap. mimo zdravotnické zařízení v posledním roce
- * opakovaná léčba krevními deriváty, podání transfuze v zahraničí
- * pasivní imunizace proti žloutence typu B (např. u zdravotnického personálu pro úraz) v posledním roce
- * hormonální léčba pro růstové a vývojové poruchy (např. lidským růstovým hormonem)
- * neurochirurgický výkon s použitím štěpu tvrdé mozkové pleny, transplantace rohovky
- * pobyt v nápravném zařízení (vězení) v posledním roce
- * střídání náhodných sexuálních partnerů, zejm. zahraničních
- * pohlavní styk mezi muži po r. 1980
- * pohlavní styk provozovaný pro peníze nebo drogy (prostituce)
- * pohlavní styk s prostitutkou v posledním roce
- * léčba nebo sledování pro pohlavní chorobu v posledním roce
- * toxikomanie a alkoholismus
- * užívání injekčních drog (i v minulosti)

Pokud patříte do některé z uvedených skupin, krev prosím

n e d á v e j t e

V případě pochybností se poraďte s lékařem transfuzního oddělení

Další rizika:

Příjemce transfuze může být ohrožen i některými léky, které dárce krve užívá nebo užíval. Dlouhodobě jsou z dárcovství vyřazeni lidé, kteří užívají některé léky (tablety, injekce) na léčbu akne, lupénky, vypadávání vlasů, hyperplazii prostaty apod. (Accutane, Finex, Neofigason, Propecia, Proscar, Penester, Roaccutane, Tegison, Tigason aj.).

Riziko přenosu infekce zvyšuje pobyt v některých zemích. Za rizikový se považuje pobyt v zemích s výskytem malárie v posledních 3 letech a dlouhodobý pobyt (nad 6 měsíců) ve Velké Británii nebo Francii v letech 1980-1996 (teoretické riziko variantní Creutzfeldt-Jacobovy choroby).

Rizika pro příjemce snižuje

Neplacené dárcovství

riziko přenosu infekční nemoci na příjemce je nižší, pokud není dárce motivován přímým finančním prospěchem (dárce např. neuvede některé významné údaje)

Proto dáváme přednost neplacenému dárcovství.

Pravidelné dárcovství

riziko přenosu infekční nemoci na příjemce transfuzního přípravku je nižší, pokud je dárce krve vyšetřen opakovaně (optimálně v odstupu 3-6 měsíců).

Proto se obracíme na dárce krve s výzvou, aby krev darovali pravidelně.

Vyšetření odebrané krve

Kromě vyplnění předodběrového dotazníku, laboratorní kontroly a vyšetření lékařem (pohovor) vyšetřujeme každou krev (plasmu, krevní destičky) odebranou k přípravě transfuzních přípravků na přítomnost známek infekce:

- * HBV (žloutenka B)
- * HCV (žloutenka C)
- * HIV (původce AIDS)
- * syfilis (lues, příjice)

I přes uvedený způsob vyšetření nejsme schopni zaručit příjemci krve (tj. nemocnému) naprostou bezpečnost (např. proto, že test může být založen na průkazu protilátek a dárci může "trvat" 6-8 týdnů, než protilátka po "nakažení" vytvoří). Spolupráce s dárce a naprostá důvěra má tedy zásadní význam. Údaje o zdravotním stavu dárce udržujeme v jeho dokumentaci a při zachování zásad lékařského tajemství poskytujeme část z nich do Národního registru transfuzní služby.

II. RIZIKO PRO DÁRCE KRVE

Odběr krve ne zcela zdravému dárce

Odběrem krve by mohl být ve vzácných případech poškozen dárce, který sám trpí nedostatkem odebírané složky, proto před odběrem vyšetřujeme krevní obraz. Vyšetřením moči, dalších ukazatelů krevního obrazu a vyšetřením lékařem slouží k všeobecnému posouzení zdravotního stavu dárce a je tedy formou "preventivní prohlídky". Při plánovaném odběru krve na přístroji pro přímý odběr plazmy ("plasmateréza") nebo krevních destiček pomocí separátorů krevních složek, laboratorní i klinické vyšetření rozšiřujeme.

Nežádoucí reakce na odběr

Jako nežádoucí reakce na odběr (komplikace) se může objevit.

- * krevní výron, modřina (špatný vpich, krvácení do podkoží po vpichu), riziko této komplikace lze snížit řádným stlačením místa vpichu po odběru
- * celková reakce, mdloby, které jsou způsobeny ne dost rychlým přizpůsobením krevního oběhu změnám při odběru nebo nepřiměřenou psychickou reakcí. Ke mdlobě dochází nejčastěji u dárců hladovějících, "uhoněných" a při příliš rychlém opuštění odběrového křesla
- * u přístrojových odběru (kde je krev mimotělně míšena s protisrážlivým roztokem) může dojít vlivem kolísání hladiny vápníku k drobným svalovým záškubům (obvykle trnutí jazyka, mravenčení rtů ap.), pokud by nebyl vápník podán nebo rychlost odběru upravena, mohlo by dojít i k větším křečím, důležité je, aby dárce byl řádně poučen a hlásil již první příznaky (zcela výjimečně by mohlo dojít k podobným komplikacím i z jiných příčin, zásady jejich prevence i průběh jsou obdobné)

Všechny materiál používaný k vlastnímu odběru krve i k odběru krve k laboratornímu vyšetření je zásadně na jedno použití

ŽÁDNÉ RIZIKO PŘENOSU JAKÉKOLI INFEKCE NA DÁRCE

NEHROZÍ!